IVO ANDRIĆ ÎN CULTURA ROMÂNĂ – RECEPTĂRI

Octavia NEDELCU

Le but de notre épreuve est de présenter la reception de l`oeuvre de l`écrivain serbe, Ivo Andrić, lauréat du prix Nobel pour la littérature en 1961, en Roumanie. Notre épreuve contient trois parties. Au début on passe en revue l`activité des traductions littéraire du serbe en roumain au cours des années. Ensuite on présente et on analyse toutes le traductions de la création littéraire de l`écrivain publiées en roumain et leur réception dans les revues littéraires. A la fin on montre la modalité dans laquelle est présenté Ivo Andrić dans les enciclopédies ou les lexicons roumains et les études culturologiques écrites le dernier temps.

Mot clés : rapports littéraires roumaino-serbes, traductions, Ivo Andrić, traductologie, culturologie

Traduceri literare înainte de Andrić. Retrospectivă

De-a lungul timpului s-au scris multe studii de traductologie privind semnificaţia şi importanţa traducerilor literare în patrimoniul cultural al unei ţări, dar poate niciodată suficient, având în vedere faptul că actul traducerii este una dintre cele mai concrete şi mai prestigioase activităţi sociale de intermediere a valorilor culturale. Deşi contactele culturale dinte două ţări vecine şi prietene cum este România şi Serbia, cu o istorie, mentalitate şi tradiţii comune nu se limitează doar la activitatea de traducere, dat fiind faptul că în ţara noastră trăieşte o comunitate importantă formată din câteva zeci de mii de reprezentanţi ai minorităţii sârbe şi că pentru nevoile acestora se tipăresc ziare, reviste, manuale şcolare şi cărţi de beletristică, considerăm totuşi că actul traducerii este un indicator important în contextul receptării literare reciproce.

Cercetările de până acum privind receptarea operelor literare din spaţiul ex-iugoslav în România[1] demonstrează un interes constant, mai ales pentru literatura sârbă. Astfel, există menţiunea că cea mai veche traducere literară din literatura

[1] Voislava Stoianovici, *Jugoslovenske književnosti u Rumuniji* în *Actele simpozionului dedicat relaţiilor sârbo(iugoslavo)-române,* Pančevo, 1971, pp.383-397; Mircea Muthu, *Spaţiul iugoslav* în *Europa de Sud-Est în memoria culturală românească. Bibliografie,* ed. Academiei române, Bucureşti, 2011, pp. 133-171; Octavia Nedelcu, *Literatura sârbă* în *Bibliografia traducerilor din literaturile slave 1945-2011,* coordonator Constantin Geambaşu, EUB, Bucureşti, 2011, pp.77-90.

BDD-A27206 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:49 UTC)

sârbă este o povestire a scriitorului realist Laza Lazarević, *La puț - scene din viața sârbă,* în „Convorbiri literare", datând din 1896[1]. Primul studiu literar consistent de aproape 30 de pagini privind literatura sârbă îi este dedicată lui Borisav Stanković, publicat în 1934, sub semnătura reputatului slavist Anton B.I. Balotă[2], doctor în filologie al Universităţii din Belgrad. După o retrospectivă privind evoluţia literaturii sârbe de la Vuk Stefanović Karadžić până la reprezentanţii modernismului, după o amplă prezentare a vieţii şi operei lui Borisav Stanković, autorul adaugă şi un fragment în traducere proprie a romanului *Sânge stricat/Nečista krv.* Dacă până la începutul secolului al XX-lea traducerile aveau un caracter sporadic, după primul război mondial până în 1947, acestea sunt o constantă, e drept însă cu o tematică variată, frecvent religioasă, istorică, de cele mai multe ori de circumstanţă, de o calitate satisfăcătoare. În această categorie ar intra şi traducerile din creaţia poetului Jovan Dučić[3], primul ambasador al Iugoslaviei la Bucureşti, membru de onoare al Uniunii Scriitorilor din România, tălmăciri însă de o înaltă ţinută.

După cel de-al doilea război mondial 1945-1989 (cu o scurtă perioadă de întrerupere a relaţiilor dintre ţările noastre, 1948-1955 care a însemnat printre altele şi interzicerea publicării traducerilor din literaturile popoarelor iugoslave) a crescut vizibil interesul pentru literatura i cultura, cu precădere din ţările socialiste şi nu numai. Numărul traducerilor şi a studiilor de critică literară despre literaturile iugoslave este într-o continuă creştere, fiind cea mai prolifică perioadă.[4] Considerăm că la această schimbare benefică majoră a contribuit substanţial înfiinţarea Catedrei de slavistică[5] în 1955. Activitatea de traducere este legată direct de truda cadrelor universitare care pe lângă tălmăcirea propriu-zisă, făceau selecţia şi clasificarea şi ierarhizarea celor mai valoroase opere literare (evident în conformitate cu ideologia vremurilor). În ceea ce priveşte calitatea acestora, trebuie să menţionăm că traducerile erau semnate de doi traducători, dintre care unul era scriitor profesionist cu misiunea de a stiliza traducerea în spiritul limbii ţintă ceea ce nu era

[1] Apud Muthu, *op. cit.,* p. 139: Lazar Lazarevitch, *La puț - scene din viața sârbă,* traducere de D.N. Svilokossitch, „Convorbiri literare", 1896, nr. 3.
[2] Apud Stoianovici, *op.cit.* p. 42; Anton I. Balotă, *Borisav Stanković, prozator sârb,* Bucureşti, 1934.
[3] Iovan Ducici, *Comoara Împăratului Radovan. Cartea despre soartă.* Traducere de B. Pisarov, Bucureşti, 1938, 388 p.; Iovan Ducici, *Cetăţi şi himere. Scrisori din St. Beatenberg, Geneva, Paris, Corfu, Roma, Delphi, Avila, Atena şi Ierusalim.* Traducere din sârbeşte de B. Pisarov, Bucureşti, 1939, 357 p.; Iovan Ducici, *Legende albastre. Poeme în proză.* Traducere din sârbeşte de B. Pisarov, Bucureşti, 1939, 85 p.
[4] După opinia noastră în jur peste 250 de traduceri, cronici, recenzii, studii literare.
[5] Catedra de slavistică, înfiinţată în 1955 şi condusă de Mirco Jivcovici în cadrul Facultăţii deFilologie a rezultat din unirea Catedrei de limbi slave şi cea de rusă.

BDD-A27206 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:49 UTC)

întotdeauna în favoarea limbii sursă. Existau edituri specializate pe un anume segment de public: literatura pentru copii, literatura pentru tineret, literatura minorităţilor naţionale, literatura universală, tehnică, ştiinţă, artă, sport etc. Noua editură „Univers" care publică traduceri din literatura universală se bazează pe propunerile şi informaţiile avizate din partea colaboratorilor externi, respectiv a traducătorilor literari. În această perioadă se traduce majoritatea operelor literare de valoare din literaturile iugoslave, dar, remarcăm şi absenţa unor mari scriitori, mai puţin agreaţi de ţara lor de origine (Crnjanski). Tirajul putea ajunge la cifre inimaginabile pentru editorii de astăzi, de câteva sute de mii de exemplare la un preţ accesibil (e drept pe hârtie de ziar de cele mai multe ori). Dintre genurile literare, se traducea cu precădere proza, respectiv romanul, în vreme ce povestirea, poezia (cu excepţia lui Vasko Popa[1]) sau piesele de teatru erau publicate în general în periodice. Numărul de traduceri de eseuri ori critică literară este aproape nesemnificativ. Ecourile traducerilor literare nu pot fi întotdeauna măsurate după numărul de recenzii ori cronici literare din presa culturală, întrucât se scriu mai rar recenzii la apariţia unor traduceri, succesul unei cărţi măsurându-se în vânzările acesteia. În această perioadă publicul românesc este avid după literatura universală, se traduc opere din literatura sârbă, iar calitatea acestora este una de excepţie.

Din punct de vedere statistic în această perioadă de cea mai mare popularitate se bucură comediile lui Nušić, apoi romanele lui Branko Ćopić (două dintre ele destinate copiilor) şi de abia în al treilea rând Ivo Andrić cu două romane şi un volum de povestiri.

Andrić în perioada iugoslavă

Difuzarea scrierilor lui Ivo Andrić (1892-1975) în peisajul cultural românesc nu este legată neapărăt de decernarea premiului Nobel pentru romanul *Na Drini ćuprija/E un pod pe Drina* în 1961, dovadă fiind mulţi laureaţi a căror notorietate apune după apariţia primei traduceri. Pe de altă parte, trebuie să recunoaştem faptul că un premiu literar de o asemenea prestanţă universală este extrem de motivant pentru popularizare din partea editurilor. Andrić înseamnă însă mult mai mult

[1] Vasko Popa, *Versuri,* traducere şi prefaţă de N. Stănescu, Bucureşti, 1966.

BDD-A27206 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:49 UTC)

pentru români, dat fiindcă în biografia autorului există o perioada interbelică, chiar dacă de scurtă durată pe care a petrecut-o în Bucureşti, o capitală în plină efervescenţă culturală, în calitate de diplomat.[1] Chiar dacă în opera autorului această perioadă bucureşteană a lăsat puţine urme[2], considerăm că măcar tangenţial, tânărul scriitor a intrat în contact cu lumea literară românească a vremii, cu atât mai mult cu cât mărturiseşte în corespondenţa sa: „... Învăţ şi citesc mult. Româna este o limbă uşoară şi nu este atât de urâtă precum se crede." Iar la sosirea în Bucureşti, după o perioadă petrecută la Roma, este surprins şi plăcut impresionat: „Bucureştiul este un oraş zgomotos şi luxos", de parcă tot timpul ar fi „Crăciun şi sărbătoare".[3] Pe de altă parte, există în opera sa corespondenţe istorice şi spirituale cu aria românească analizate parţial de câţiva exegeţi din ţara noastră şi nu numai.

La un an după decernarea Premiului Nobel pentru literatură, în 1962 apare prima traducere din creaţia lui Ivo Andrić a romanului *E un pod pe Drina*[4]*/ Na Drini ćuprija,* la Editura pentru literatura universală, dintr-o versiune franceză. Chiar dacă în carte apare menţiunea că traducerea este realizată după ediţia sârbească a editurii Prosveta, Belgrad din 1955, considerăm că această informaţie nu este exactă: pe de o parte pentru că cei doi traducători, Gellu Naum şi Ioana Seber nu erau cunoscători de limbă sârbocroată, iar pe de altă parte titlul din limba română este similar ediţiei franceze Plon din 1961: *Il est un pont sur Drina: chronique Vichégrad*. Evident autenticitatea traducerii din această cauză lasă de dorit, mai ales că turcismele sunt redată descriptiv, pierzându-se în acest fel componentă balcanică. Traducerea este însoţită de o prefaţă semnată de scriitorul şi criticul literar Dumitru Micu care scrie printe altele:

> Scriitorul a cărui cunoştinţă o faceţi în această carte este unul din cei mai de seamă artişti ai cuvîntului [...], laureat al Premiului Nobel pe 1961. Poet, nuvelist şi romancier, evocator inspirat al vremurilor de demult, subtil analist al stărilor sufleteşti, stilist remarcabil, Ivo Andrić a înălţat la expresie inedită, într-o operă al cărei răsunet a depăşit

[1] E cunoscut faptul că Ivo Andrić a lucrat din octombrie 1921–noiembrie 1922 ca înalt funcţionar la Consulatul general al Regatului Sârbilor, Croaţilor şi Slovenilor la Bucureşti. A se vedea volumul Mirco Jivcovici, *Svedočanstva/Mărturii,* Kriterion, Bucureşti, 1976, pp. 39-40.

[2] Ne referim la povestirea *Noć u Alhambri/ Noaptea la Alhambra,* unul dintre cele mai cunoscute cabareturi şi baruri de noapte din Bucureşti în perioada interbelică, frecventat de protipendada vremii şi la câteva personaje cu nume românesc presărate în romanul *Omar Paša Latas* şi în câteva povestiri ale sale.

[3] Radovan Popović, *Ivo Andrić. Život,* Belgrad, 1988, p. 36.

[4] Ivo Andrić, *E un pod pe Drina,* traducere de G. Naum şi J. Seber, prefaţa de D. Micu, Bucureşti, ELU, 1962.

BDD-A27206 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:49 UTC)

> hotarele ţării sale, sentimente şi concepţii umanitar-democratice. [...] În paginile acestei cărţi învie imagini pline de forma veridicităţii ale unor timpuri de apăsare şi întuneric. [...] Admirăm în *E un pod pe Drina..* arta portretistică a prozatorului, darul istorisirii străbătute de o undă de lirism, prospeţimea şi relieful expresiei, melodicitatea frazei, ştiinţa descifrării stărilor sufleteşti . (pp.5-21)

Recenziile laudative nu au întârziat să apară în revistele literare ale vremii.[1] Chiar dacă romanul nu a mai fost reeditat, din păcate, tirajul fiind demult epuizat, devenind o raritate de anticariat, romanul *E un pod pe Drina* a pătruns adânc în conştiinţa culturală a cercetătorilor, fiind o sursă permanentă de inspiraţie pentru noi studii literare. Astfel, criticul Dumitru Tucan analizează romanul dintr-o perspectivă modernă, introducând în studiul său *Povestea spaţiilor impure*[2] o sintagmă nouă:

> Preocuparea lui Andrić va fi aceea de a spune povestea unui spaţiu „impur", a unui „spaţiu dintre lumi", aşa cum el însuşi, în discursul de acceptare a premiului Nobel, îşi caracteriza regiunea din care vine. Această „impuritate" a spaţiului descris se va răsfrânge şi asupra naraţiunii. Romanul e „impur" în primul rând pentru că se află la răscrucea dintre povestirea scurtă şi cronica obiectivă, dintre tradiţia eclectică şi inegală a *Cărţii celor o mie şi una de nopţi* şi obiectivitatea observaţiei realiste caracteristică secolului al XIX-lea, dar şi numeroaselor prelungiri ale sale de secol XX. Impuritatea se raportează, de asemenea, la ceea ce am putea observa a fi în roman amestecul minuţios de date istorice şi de tradiţie orală, dar şi aceea dintre destinul colectiv şi cel individual, dintre istorie şi viaţă pur şi simplu. Toate acestea populează romanul aşa cum musulmani, sârbi, evrei, croaţi sau unguri populează împreună (dar şi despărţiţi) oraşul Višegrad. Cel mai important punct de legătura (pod!) va fi metafora esenţială a *podului*, cea care se va desprinde de Istorie, trecând mai degrabă în registrul semnificaţiilor de natură paradigmatică. Această metaforă va fi reperul esenţial al semnificaţiilor romanului, semn care leagă şi desparte în acelaşi timp. Construit pentru a unifica, a reuni, a întregi, orice pod poate deveni oricând prag, filtru, cumpănă sau loc primejdios. Însă atât timp cât podul există, există speranţă, există încredere în continuitatea vieţii, există posibilitatea vieţii. Căci metafora podului are şi această semnificaţie: viaţă.[...] „Podul" e singura soluţie a spaţiilor „impure", pare să spună Andrić, avertizând profetic că dărâmarea oricărui pod aduce viaţa cu un pas mai aproape de neant. (p. 78)

[1] C. Căpuşan în „Steaua", 1962, nr. 12, pp. 103-104; Ion Şerdeanu în „Tribuna", 20.XII 1962, nr. 51.
[2] Dumitru Tucan, *Povestea spațiilor impure,* „Transilvania", nr. 12, Cluj-Napoca, 2008, pp. 74-78.

BDD-A27206 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:49 UTC)

În perioada între 1961-1989 au apărut în periodice literare traduceri din proza sa, în vreme ce versurile au rămas în plan secundar. Este vorba despre un fragment din romanul *Domnişoara/ Gospođica*[1], povestirile *Surcele/ Snopići*[2], *În zbor deasupra mării/ Leteći nad morem, Vacanţă în sud/ Letovanje na jugu, Vinul/ Vino*[3], *Podurile/ Mostovi*[4], *Potecile/ Staze, Bayron la Sintra/ Bajron u Sintri*[5]*.*

După această ediţie reprezentativă, apare la aceeaşi editură în 1966 o selecţie din povestirile lui Andrić intitulată *Povestea cu elefantul vizirului/ Priča o vezirovom slonu* [6] în tălmăcirea Voislavei Stoianovici şi a lui Gellu Naum. Volumul conţine 16 povestiri: *Drumul lui Ali Gerzelez/ Put Alije Đerzeleza, Vremurile Anikăi/ Anikina vremena, O femeie pe stînci/ Žena na kamenu, Aska şi lupul/ Aska i vuk, Podul de pe Žepa/ Most na Žepi, Povestea cu elefantul vizirului/ Priča o vezirovom slonu, Coasa/ Kosa, Panorama, Veletovenii/ Veletovci, Vis şi realitate. Sub carpen/ San i java pod grabićem, Povestea clăcaşului Siman/ Priča o kmetu Simanu, Grevă la ţesătoria de covoare/ Štrajk u tkaonici ćilima, Scrisoarea din anul 1920/ Pismo iz 1920, O uşă închisă/ Zatvorena vrata, Surcele/ Snopići*, *Taifas/ Priča.* Volumul este precedat de o prefaţă amplă despre viaţa şi opera autorului, precum şi despre povestirile traduse, semnată de Voislava Stoianovici. Am selectat câteva observaţii:

> De ce ocupă Andrić un loc atît de însemnat în literatura popoarelor iugoslave şi de ce se bucură de o apreciere unanim recunoscută în lume? [...] Pentru că opera lui dezbate temele majore ale omenirii; pentru că autorul ei s-a aplecat cu grijă asupra omului, căutînd să-i înţeleagă frămîntările de-a lungul veacurilor; a recunoscut suferinţa ca o componentă a existenţei umane, dar s-a străduit să-i descifreze mecanismul şi să demonstreze că omul este capabil şi dator să se opună forţelor răului. [...] Din povestirile şi romanele sale viaţa se revarsă ca un şuvoi năvalnic, în nesfârşita bogăţie a formelor ei de manifestare. [...] Naraţiunea lui Andrić este intelectualizată pînă la acea limită, unde începe speculaţia filozofică şi psihologică pură; este deschisă, nemijlocită, poetică şi emotivă pînă la acea graniţă, unde se rupe cu hotărîre de sentimentalism şi de o sensibilitate falsă şi superficială. În ea colaborează fericit analistul, logicianul, psihologul,

[1] Andrić, Ivo, *Domnişoara* , trad. de Pop Simion, „Secolul XX", 1961, nr. 5, pp. 95-99.
[2] Ivo Andrić, *Surcele,* trad. de Mirco Jivcovici, „Secolul XX", 1964, nr. 7-8, pp. 213-219.
[3] Ivo Andrić, *În zbor deasupra mării; Vacanţă în sud; Vinul,* traducere de Sanda Nenoiu, „Secolul XX", 1967, nr. 12, pp. 111-132.
[4] Ivo Andrić, *Podurile,* traducere şi prezentare de Voislava Stoianovici, „ România literară", 25.XI. 1971, nr. 40.
[5] Ivo Andrić, *Potecile; Byron la Sintra,* almanahul „Contemporanul", Bucureşti, 1983, pp. 411-420.
[6] Ivo Andrić, *Povestea cu elefantul vizirului,* traducere de G. Naum şi V. Stoianovici, prefaţă de Voislava Stoianovici, Bucureşti, ELU, 1966.

BDD-A27206 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:49 UTC)

> artistul. Stilul lui este desăvîrşit în sobrietatea lui, avînd strălucirea discretă a valorilor autentice. (pp. 5-19).

Volumul de povestiri a avut parte de câteva ecouri elogioase în presa literară a vremii.[1]

Cea de-a treia traducere vizează romanul *Cronică din Travnik. Viziri şi consuli/ Travnička hronika. Konzulska vremena* [2], publicat de aceeaşi editură în 1967 după ediţia Prosveta din 1961. Traducerea este semnată, conform uzanţei, de doi traducători: Virgil Teodorescu şi Dragan Stoianovici cu un tiraj de peste 20.000 de exemplare. Rolul scriitorului profesionist care semna traducerea era acela de a îmbunătăţi traducerea printr-o stilizare literară a textului, fără să unoască însă limba sursă şi subtilităţile discursului narativ. Uneori însă această „stilizare" nu era întotdeauna în spiritul expresiei lingvistice a scriitorului tradus, ci mai degrabă a scriitorului „traducător". Aşa s-a întâmplat şi cu această traducere care, deşi în versiune românească are cursivitate şi naturaleţe, la o analiză mai atentă prezintă inadvertenţe de expresie şi stil. Din păcate romanul nu a fost însoţit de o prefaţă sau o postfaţă care ar fi oferit cititorului român o reprezentare imagologică a Bosniei, de astă dată din perspectivă identitară, etnică şi religioasă. Deşi presa culturală a vremii nu a semnalat apariţia acestui roman de excepţie, acesta rămâne o sursă inepuizabilă de inspiraţie pentru mulţi cercetători. Astfel, Carmen Dărăbuş dedică acestui roman un studiu amplu intitulat *Levantinul şi alte structuri identitare*[3], descriind cronica unui timp (perioada 1807-1814) şi a unui loc (oraşul Travnik) în care „reverberează micile şi marile evenimente ale regiunii, ale Europei, dar şi ale Imperiului Otoman" (129).

> Loc de întâlnire a Orientului cu Occidentul, Balcanii sunt locul în care şi consulii vor înţelege, dificil şi cu dezamăgire, ceea ce vizirii şi oamenii locului praticau de multă vreme: că fiecare trebuie să se descurce singur, după cum îl ţin puterile şi îl duce mintea. [...] De la un secol la celălalt problema balcanică se nunanţează pe fundalul unui tip special de aculturaţie, în ciuda dorinţei de conservare a identităţilor, fenomen care se poate observa pe ruinele tuturor imperiilor până în istoria îndepărtată. (pp.129-130).

---

[1] T.N.Trâpcea, *Povestea cu elefantul vizirului,* recenzie în „Orizont", 1967, nr. 3, p. 104.
[2] Ivo Andrić, *Cronică din Travnik*, traducere de. V. Teodorescu şi D. Stoianovici, Bucureşti, 1967.
[3] Carmen Dărbuş, *Levantinul şi alte structuri identitare* în *În lumea ex-iugoslavă. Literatura ca studiu cultural,* Cluj-Napoca, Risoprint, 2014, pp. 103-131.

BDD-A27206 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:49 UTC)

Odată cu răsturnarea regimului comunist după 1989, prin dispariţia cenzurii şi prin apariţia iniţiativei de privatizare liberă, în perioada de tranziţie are loc o adevărată explozie editorială prin apariţia unui număr mare de edituri noi, tipografii, reviste literare pentru toate categoriile de cititori. Într-o economie de piaţă în care cartea a devenit o marfă din ce în ce mai scumpă şi ca atare, inaccesibilă, odată cu scăderea puterii de cumpărare, criteriul dominant este cel financiar impus de legea implacabilă a economiei capitaliste, de cerere şi ofertă. În acest context încep să fie traduse opere literare trecute la index până atunci, aşa-zisa literatură de sertar, fiind promovaţi scriitorii disidenţi şi emigranţi (Bora Ćosić, Milovan Djilas), se impun genuri literare marginale de conjunctură şi multă literatură religioasă, interzisă până atunci. Odată cu creşterea numărului de titluri traduse scade însă drastic tirajul acestora, de la sute ori zeci de mii de exmplare în timpul regiului comunist la câteva sute de exemplare. Astăzi, în peisajul editorial românesc s-au impus câteva edituri sau grupuri de edituri puternice care au preluat rolul de promovare a valorilor cultural-literare. Se deshide problema drepturilor de autor, iar selecţia este făcută în urma prospectării pieţei, respectiv a târgurilor de carte. Cititorul are la dispoziţie o paletă extrem de bogată şi variată de carte, necenzurată, dar neselectată, unicul criteriu fiind cel al vânzărilor, care nu este întotdeauna acelaşi cu cel al valorii.

Andrić în perioada post-iugoslavă

Din 1989 până în prezent a avut loc o nouă etapă în receptarea operei lui Ivo Andrić când apar încă două volume, un roman, un volum de eseuri, o povestire în volum, un eseu în revistă. După aproape două decenii de pauză, în 1989 apare o antologie de proză scurtă sârbească contemporană, gen literar mai puţin agreat de edituri, care conţine o povestire a lui Ivo Andrić, *Vacanţă în sud. Nuvela sârbă contemporană.* Este vorba de povestirea care dă şi titlul volumului[1], fiind, de fapt o reeditare. Volumul conţine cincisprezece autori sârbi de proză scurtă printre care îi menţionăm pe: Isidora Sekulić, Antonije Isaković, Aleksandar Tišma, Milorad Pavić, Miodrag Bulatović, Dragoslav Mihailović, Danilo Kiš, Vidosav Stefanović, Milisav

[1] Ivo Andrić, *Vacanţă în sud* (pp.36-44), în *Vacanţă în sud. Nuvela sîrbă contemporană,* antologie, traducere şi note de Mariana Ştefănescu, prefaţă de Petar Džadžić, *Povestirea sîrbă postbelică* (pp.5-11), Bucureşti, Univers, 1989.

BDD-A27206 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:49 UTC)

Savić, David Albahari şi alţii, cu note biobliografice ale fiecăruia dintre aceştia. Menţionăm că este prima şi singura antologie de proză scurtă sârbească de până acum. Tot în premieră este şi prefaţa scrisă de un critic literar sârb, Petar Džadžić care în studiul intitulat *Povestirea sârbă postbelică/ Posleratna srpska pripovetka* pledează pentru proza scurtă, pe nedrept marginalizată şi face o retrospectivă a povestirii sârbeşti contemporane de la reportajul social la foiletonul sentimental, de la factografie la poezia ermetică a simbolurilor, de la discursul laconic la cel alegoric, dezvăluind cititorului român diversitatea de tonalităţi, numindu-l pe Andrić „primul poet autentic al destinelor umane din povestirea sîrbă”[1] (p. 8)

Odată cu destrămarea fostei Iugoslavii încep timid să se configureze noi spaţii culturale şi totodată receptarea literaturilor acestora. În ciuda apropierii geografice, a spiritualităţii înrudite, a istoriei nu de puţine ori comune ori similare privind popoarelor noastre, receptarea literaturii sârbe în România s-a realizat după 1990, de cele mai multe ori, în urma succesul literar repurtat de scriitorii spaţiului ex-iugoslav pe piaţa occidentală, premii, ierarii, reeditări etc. În ciuda acestor condiţii, aparent avantajoase pentru un laureat Nobel, contextul politic al unui scriitor sârb, deşi clasic, a cărui multiplă identitate naţională este pusă sub semnul întrebării, creează confuzii în rândul editorilor. Ni se pare relevant în acest sens articolul lui Emil Iordache, intitulat *Ivo Andrić – actualitatea unui laureat Nobel*[2]*,* în care spune:

> Acum un deceniu şi jumătate, când apărea în româneşte antologia *Nuvela sîrbă contemporană,* pentru cititori, ca şi pentru antologator şi prefaţator, apartenenţa lui Ivo Andrić la literatura sârbă părea indubitabilă. De atunci s-au întâmplat mai multe evenimente, s-au consumat mai multe războaie şi lucrurile au devenit problematice. Împărţirea teritoriilor din fosta Iugoslavie a dus şi la adjudecarea artiştilor şi, aşa cum numeroase probleme teritoriale au rămas nerezolvate, „grădina literară” (vorba lui Esenin), altădată comună, a fost jalonată strict, defrişată pe alocuri şi chiar lăsată în paragină. (...) Un scriitor, un laureat al Premiului Nobel, este învinuit pur şi simplu de naţionalism şi asta nu în virtutea ideilor şi opiniilor cuprinse în cărţile sale, ci datorită faptului că a fost transformat, de către diferite grupări, în instrument politic. (...) Mă voi limita doar la a-l cita pe Vladimir Nabokov, care a declarat răspicat că „apartenenţa naţională a unui scriitor de valoare are o importantă secundară” . În cele ce

[1] Petar Džadžić, prefaţa *Povestirea sîrbă contemporană,* p. 8, la volumul *Vacanţă în sud. Nuvela sîrbă contemporană,* traducere de Mariana Ştefănescu, Bucureşti, Univers, 1989.
[2] Emil Iordache, *Ivo Andrić- Actualitatea unui laureat Nobel ,* în „Convorbiri literare”, Iaşi, nr. 8, 2012.

BDD-A27206 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:49 UTC)

> urmează voi considera că Ivo Andrić apartine Literaturii – cu majusculă, fără vreo precizare (bosniacă, sârbă, croată) menită să trezească pasiuni. (p.8)

Astfel, după mai bine de cincisprezece ani de la ultima semnalare a unei traduceri a lui I. Andrić (o povestire într-o antologie) şi după mai bine de treizeci şi cinci de ani de la traducerea ultimului roman, în 2005 apar romanul *Curtea blestemată/ Prokleta avlija*[1] editat însă de Uniunea Sârbilor din România. Ecourile nu întârzie să apară, dar, din păcate nu în presa culturală din ţară, ci în cea românească din străinătate. Este vorba de revista „Agero", un magazin cultural de opinie şi informaţie a disporei româneşti din Stuttgart, în care apare sub semnătura jurnalistului Teodor Negulescu o cronică pertinentă a romanului din care selectăm câteva observaţii:

> Ca să atingă acea stare de angoasă, de suspans, din *Colonia penitenciarelor*, a lui Kafka, Ivo Andrić ne propune în *Curtea blestemată* o meditaţie atât asupra destinului uman, cât şi a naturii arbitrare, discriminatorii a puterii. Acţiunea romanului este plasată într-un spaţiu al captivităţii şi al înstrăinării personajelor, topos configurat în chiar titlul romanului. De altfel, se ştie că alienarea, claustrarea, dezumanizarea au constituit teme centrale ale romanului modern şi aici pot fi invocaţi, în calitatea lor de întemeietori, R. Musil, B. Schulz, E. Canetti sau F. Kafka. Treptat, acest spaţiu ostil se transformă într-unul al evadării prin intermediul ficţiunii, al povestirii. O idee pe care o dezvoltă şi Mario Vargas Llosa în romanele sale este că, pentru a supravieţui, fiinţa umană are nevoie de ficţiune, de eliberare prin actul povestirii. Situând *povestea* în postura de instrument de bază al comunicării, dar şi al salvării prin comunicare, Ivo Andrić reeditează, fragmentar, ceva din misterul celor „1001 de nopţi". Făcând parte din familia spirituală a unor prozatori ca Miroslav Krleža, Meša Selimović, Miloš Crnjanski, Vasko Popa sau Milan Kundera, Ivo Andrić, diplomat de carieră, s-a dovedit a fi în cărţile sale partizanul reconcilierii „combatanţilor", al sintezelor identitare istorice şi culturale din spaţiul balcanic, un spaţiu al contrastelor violente, perceput ca zonă-tampon între Occident şi Orient, între lumea creştinătăţii şi cea a islamului. [...] Dacă ar fi beneficiat de o mediatizare pe măsura valorii sale, romanul *Curtea blestemată* ar fi meritat să se înscrie, cu siguranţă, printre evenimentele literare ale anului 2005, din România. (.www.agero-stuttgart.de/REVISTA-AGERO/CULTURA/Ivo Andric -)

De la an la an decernarea Premiului Nobel pentru literatură se bucură de o mediatizare tot mai puternică şi interesul publicului creşte vizibil. Astfel editurile se îndreaptă spre adevăratele valori. Pentru prima oară, în ceea ce-l priveşte pe Andrić, se face o mediatizare *avant la lettre* a unei traduceri în pregătire. În revista

[1] Ivo Andrić, *Curtea blestemată,* traducere de Stevan Perinaţ şi Ion Pachia Tatomirescu, Ed. USR, Timişoara, 2005.

BDD-A27206 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:49 UTC)

literară „România literară", nr. 30, în 2009 se publică fragmente din ceea ce va fi evenimentul literar al anului: *Avanpremieră editorială – Ivo Andrić. Despre frumos şi creaţie de Dragan Stoianovici.* Este vorba despre o traducere de excepţia a volumului de aforisme, însemnări făcute de scriitor de-a lungul vieţii şi reflecţii : *Semne lângă drum/ Znakovi pored puta*[1] în 2010, la una dintre cele mai prestigioase edituri din România, Curtea Veche şi sub semnătura profesorului de filosofie, Dragan Stoianović, cunoscut tălmăcitor de literatură de specialitate din engleză, franceză şi sârbă. Această „cronică intimă a sufletului său" cuprinde patru cicluri tematice: I. *Neliniști din veac/ Nemiri od vijeka*, II. *Pentru scriitor/ Za pisca,* III. *Imagini, privelişti, umori/ Slike, prizori, raspoloženja*, IV. *Inspomnia/ Nesanica.* Traducătorul menţionează că a omis deliberat din primele trei cicluri tematice un număr de însemnări ce conţin date mai puţin reprezentative pentru cititorul român, anumite fragmente literare ce urmai a fi incluse în romanele sau povestirile sale şi chiar un întreg ciclu de întindere mai mică despre cuvinte şi expresii ideomatice. În *Nota traducătorului* de la sfârşitul volumului, Dragan Stoianovici menţionează cum a luat naştere a cest volum:

> Andrić nu a ţinut jurnal, nici nu a scris memorii. Faţă de cultivarea acestor genuri literar-documentare a nutrit anumite reticenţe. (...) Deşi a citit mult şi cu pasiune alţi scriitori şi gânditori. În volum sunt înregistrate impresii şi observaţii despre peisaje naturale sau citadine pe care a avut prilejul să le contemple sau despre cercurile pe care le-a cunoscut în timpul vieţii, în propria ţară şi în ţările în care, ca diplomat, a petrecut perioade mai lungi sau mai scurte, apoi meditaţii despre creaţia artistică, despre viaţă, bătrâneţe şi moarte, în fine despre propria alcătuire sufletească, activitate şi poziţie în lume. (p. 434)

Traducerea de excepţie a fost semnalată cu o recenzie şi în prestigioasa revistă „Letopis Matice srpske"[2] în 2011. De asemenea au fost traduse două eseuri în revista „Lettre internationale" de limba română: *Poveste japoneză/ Japanska priča*[3]

[1] Ivo Andrić, *Semne lângă drum,* traducere de Dragan Stoianovici, Bucureşti, Curtea Veche, 2010.
[2] Octavia Nedelcu, *Ontološke hipostaze/ Ipostaze ontologice* în „Letopis Matice srpske", volumul 488, caietul 6, 2011, pp. 1167-1171.
[3] Ivo Andrić, *Poveste japoneză,* traducere de Alice Dumitrescu din limba franceză, în „Lettre internationale", Bucureşti, nr. 10, 1994, p. 54.

BDD-A27206 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:49 UTC)

în 1994 şi *Convorbiri cu Goya/ Razgovor sa Gojom*[1] în 2013. În aceeaşi revistă, eseul dedicat lui Goya este însoţit de un alt eseu *Rigoarea diplomaţiei şi zborul fanteziei*[2] sub semnătura redactorului şef, criticul literar Adrian Mihalache în care prezintă faţetele de diplomat[3] şi de poet ale lui Ivo Andrić, două ipostaze aparent contradictorii, aflate, de fapt, într-o relaţie complementară.

> „Nu poţi fi ambasador al Franţei şi poet!", susţineau cu tărie suprarealiştii, într-o scrisoare deschisă adresată lui Paul Claudel, în acea vreme ambasador al Franţei în Japonia, în iulie 1925. Dar pentru romancieri, este oare valabil acest lucru? Ivo Andric s-a găsit în poziţia ingrată de reprezentant al unei ţări care urma să se formeze. Primind provocarea, s-a descurcat onorabil. [...] Magia romanului constă în capacitatea lui de a crea o lume, pentru că este singurul gen literar în care creaţia transcende scrierea, pentru a da naştere unui spaţiu posibil marcat corespunzător. Prin romanele sale, Ivo Andrić a construit, impunând în istoria şi cultura Balcanilor, dublul virtual al unei ţări care nu mai există. (p. 92)

Menţionăm, de asemenea că există traducerea romanului *Gospođica/ Domnişoara,* din păcate încă nepublicat.

Au existat, de asemenea critici şi istorici literari care au contribuit într-o anume măsură la receptarea creaţiei lui Ivo Andrić de-a lungul timpului. În aceste studii critice cu caracter ştiinţific care se înscriu într-un cadru mai larg al raporturilor literare româno-iugoslave (sârbe) trebuie să subliniem faptul că accentul este pus pe de o parte pe locul pe care-l ocupă Andrić în contextul literaturilor iugoslave, iar astăzi cel european, iar pe de altă parte asupra elementelor caracteristice care constituie specificul operei sale. Criticul literar Nicolae Balotă apreciază într-un eseu[4] dedicat operei lui Andrić că opera sa „ [...] reprezintă viziunea unui scriitor care n-a sacrificat niciodată gravitatea eposului unor divertismente ludice şi pasagere" (p. 375). De asemenea, ni se pare remarcabilă contribuţia profesoarei Luisa Valmarin de la Universitatea din Roma, catedra de limba şi literatura română care a introdus în volumul *Studii de literatură română modernă şi comparată* un capitol consistent despre Andrić. Este vorba despre un

[1] Ivo Andrić, *Convorbiri cu Goya,* traducere de Octavia Nedelcu, „Lettre internationale", Bucureşti, nr. 87, 2013, pp. 86-90.
[2] *Ibidem*, Adrian Mihalache, *Rigoarea diplomaţiei şi zborul fanteziei,* pp. 91-92.
[3] E cunoscut faptul că Ivo Andrić a lucrat din octombrie 1921 până în noiembrie 1922 ca înalt funcţionar la Consulatul general al Regatului Sârbilor, Croaţilor şi Slovenilor la Bucureşti.
[4] Nicolae Balotă, *Gesta lui Ivo Andrić,* în *Mapamond literar,* Bucureşti, Cartea Românească, 1983, pp. 373-375.

BDD-A27206 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:49 UTC)

studiu comparat: *Ivo Andrić şi cultura română: Convergenţe şi paralelisme*[1] în care autoarea aduce în prim-plan un fond comun spiritual, cel sud-est european, dintre cele două culturi, anumite afinităţi, convergenţe culturale care ne pot ajuta să-i înţelegem şi să-i preţuim opera. În acest studiu se fac conexiuni interesante cu câţiva scriitori români (Hortensia papada Bengesc, Mihail Sadoveanu, Panait Istrate), ilustrând această corespondenţă istorică şi spirituală în aria românească cu o analiză fină a romanului *Na Drini ćuprija:* „[...] Andrić a construit un pod între trecut şi prezent, între nenumărate istorii diverse, individuale sau colective, dar a construit, mai presus de toate, un pod ideal prin care, înlocuind aripile îngerilor cu arta, cultura, solidaritatea umană, marele scriitor îngăduie semenilor săi să treacă de la o civilizaţie la alta, de la o lume la alta pentru a comunica şi a se cunoaşte mai bine." (p.185). Tot dintr-o perspectivă contrastivă cu Bruno Schulz este analizată creaţia lui I. Andrić în cheie (post)modernistă într-un studiu culturologic, intitulat *Ivo Andrić – un Homer balcanic modern*[2]*,* semnat de Octavia Nedelcu:

> În fiecare creaţie a sa, Ivo Andrić se dovedeşte a fi un gânditor inspirat, un umanist profund şi un virtuoz al logosului, un artist, pe drept cuvânt numit Homer balcanic. [...] Ca la toţi umaniştii, însă, omul rămâne acea valoare universală, reprezentând măsura tuturor lucrurilor, depăşind ermetismul sumbru al angoasei existenţialiste, al apologiei suferinţei şi al defetismului în faţa încercărilor vieţii, retragerii şi izolării în sine, opunându-le credinţa în om şi iubirea pentru oameni. (pp. 36-37)

Pentru receptarea operelor lui Andrić în România, din punct de vedere cantitativ şi calitativ al traducerilor, prefeţelor, postfeţelor, eseurilor, studiilor contrastive şi articolelor ştiinţifice publicate în diverse volume, anale, periodice, un merit incontestabil îl are regretata profesoară Voislava Stoianović[3] care prin aportul, truda şi talentul său a contribuit din plin la cunoaşterea creaţiei acestui scriitor universal în peisajul cultural românesc. Unul dintre studiile edificatoare îl reprezintă

---

[1] Luisa Valmarin, *Ivo Andrić şi cultura română: Convergenţe şi paralelisme* în *Studii de literatură română modernă şi comparată,* ed. Eminescu, Bucureşti, 1987, pp. 177-188.

[2] Octavia Nedelcu, *Ivo Andrić şi Miloš Crnjanski, precursori ai (post)modernismului sârb?* în *Ipostaze (post)moderniste în literaturile sârbă şi croată,* Bucureşti, Bucureşti, EU, pp. 31-80.

[3] Voislava Stoianovici, *Folklorni elementi u delu Ive Andrića i Mihaila Sadoveanua, „* Analele Universităţii Bucureşti. Limbi şi literaturi străine", II, XXVI/1977, pp.93-99; *Ivo Andrić,* „Banatske novine", XXXII, 3341/20.03.1975; *Osvrt na istorijske romane I. Andrića i M. Sadoveanua*. „Mostovi", 36/1977, pp. 43-48.

BDD-A27206 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:49 UTC)

cel care analizează romanul sârb contemporan. Este vorba despre studiul *Aspecte ale romanului sârb contemporan*[1]în care autoarea face o trecere în revistă a creaţiei în proză a lui Andrić, concluzionând la final: „Toate romanele lui Andrić au mesaje profund umaniste şi de o stringentă actualitate, astfel că premiul Nobel care i-a fost acordat scriitorului în anul 1961 a însemnat deopotrivă cinstirea unui mare artist şi a unui mare spirit umanist al epocii contemporane." (p. 181) Caracterul universal umanist al întregii creaţii a scriitorului faţă de viaţă este dezvoltat în studiul *Mesajul umanist al operei lui Ivo Andrić*[2]: „... unul din sensurile majore ale atitudinii umaniste a lui Andrić constă în legătura indestructibilă a omului cu locul său de baştină, cu patria sa, legătură ce-i determină destinul, dar nu numai atât, legătură prin care omului i se dezvăluie pentru prima oară şi în modul decisiv minunatul chip al lumii, ca o valoare pozitivă care dă un sens existenţei." (p. 268) În contextul studiilor comparatiste se înscriu şi cele care vizează o paralelă documentată între romanele istorice dintre patriarhul literaturii române, Mihail Sadoveanu şi Ivo Andrić[3], apropiaţi prin structura compoziţiilor istorice, tradiţia literară orientală în arta lor narativă, oralitatea discursului, baza documentară extrem de vastă şi de riguroasă a prozei lor, concluzionând: „Astfel, în esenţa lor, romanele istorice ale celor doi scriitori se dovedesc a fi nişte sinteze ale experienţei literare orientale şi occidentale, din timpuri străvechi şi până la cele moderne, părţi ale unei sinteze existenţiale şi spirituale mai generale, caracterizând universul civilizaţiei şi culturii balcanice". (p. 235). Aportul Voislavei Stoianovici este mai mult decât concludent prin contribuţiile sale[4] în încercarea de a pune în lumină cele mai interesante aspecte din creaţia acestui scriitor.

---

[1] Voislava Stoianovici, *Aspecte ale romanului sârb contemporan* în *Studii de literatură comparată*, XVI, 1969, pp. 167-181.

[2] Voislava Stoianovici, *Mesajul umanist al operei lui Ivo Andrić (1892-1975),* în *Studii literare româno-slave,* Bucureşti, 1978, pp. 267-275.

[3] Voislava Stoianovici, *Observaţii asupra romanelor istorice ale lui Mihail Sadoveanu şi Ivo Andrić. Raporturi literare româno-slave*, Bucureşti, 1976, pp. 230-243.

[4] Voislava Stoianovici, *Romanul iugoslav contemporan în contextul european* în *Probleme de literatură comparată şi sociologie literară,* Bucureşti, 1090, pp.437-445; *Jugoslovenske književnosti* în *Actele Simpozionului dedicat relaţiilor sîrbo(iugoslavo)-române,* Libertatea, Pančevo, 1971, pp. 383-397; *Romanul iugoslav contemporan,* teza de doctorat, Bucureşti, 1972, pp. 119-188. ; *Folklorni elementi u delu Ive Andrića i Mihaila Sadoveanua,* în *Analele Universităţii din Bucureşti, Limbi şi literaturi străine,* 1977, (XXVI), II, pp. 93-99; *Studii literare iugoslave în ţara noastră în ultimele trei decenii,* în *Din istoricul slavisticii româneşti,* Bucureşti, TUB, 1982, pp. 138-148 ş.a.

BDD-A27206 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:49 UTC)

Receptarea operei lui Ivo Andrić în mediul cultural românesc este completat de informaţiile despre biografia şi opera sa pe care le regăsim în diverse lexicoane, dicţionare şi enciclopedii despre scriitori străini. Astfel în dicţionarul dedicat scriitorilor străini[1] cu peste 2.300 de personalităţi literare universale, este menţionat şi Ivo Andrić unde, pe lângă informaţii biobibliografice se menţionează: „Narator de largă respiraţie, analist al frământărilor istorice şi al dramaticelor acte ale vieţii umane. […] Remarcabil stilist. Lirică umanitară. (pp. 33-34). Texte mai ample despre scriitor şi creaţia sa le regăsim şi în alte asemenea dicţionare[2].

Nu lipsesc, firește, nici articole cu caracter simplu informativ care, din paginile unor ziare literare ca „Tribuna", „Luceafărul", „Ramuri", „România literară", „Convorbiri literare", „Orizont" ș.a. întregesc difuzarea operei lui Andrić, prezentând-o unui public mai puţin avizat, dar nu mai puţin avid de informaţii culturale, ori traduceri ale unor studii de critică literară.[3] Nu trebuie să uităm nici zona de frontieră dintre România şi Serbia (Iugoslavia), Banatul, unde în virtutea bilingvismului determinat de o multiseculară comuniune istorică, politică şi culturală, din paginile periodicelor editate în limba sârbă la Timişoara („Novi život", „Banatske novine", „Književni život") scrierile romancierului sârb sunt cunoscute şi în limba lor originală.

În loc de concluzii

La finalul acestei prezentări care s-a străduit a fi exhaustivă, credem că sunt necesare câteva observaţii vizând receptarea românească a lui Ivo Andrić.

a. Difuzarea scrierilor lui Andrić în România nu a fost determinată doar de decernarea pemiului Nobel.

b. Opera scriitorului sârb continuă să fie şi astăzi obiect de studii şi interpretări critice în cadrul masteratelor şi şcolilor doctorale de specialitate.

---

[1] *Scriitori străini. Mic dicţionar,* Bucureşti, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1981.

[2] *Dicţionar de scriitori străini.* Coordonator: Manuele Georges, Cluj-Napoca, Ed. Hyperion 2000; *Laureaţii premiului Nobel pentru literatură,* almanah „Contemporanul", Bucureşti, 1981; Florentin Popescu, *Dicţionar de literatură universală pentru elevi. Autori. Opere. Personaje.,* Ed. Floarea Darurilor, Bucureşti, 1998 ș.a.

[3] Dragan Jeremić, *Filosofia lui Ivo Andrić,* în „ România literară", 1970, nr. 50.

BDD-A27206 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:49 UTC)

c. Continuitatea, cu sincope determinate istoric, a prezenţei în România a valorilor culturale ex-iugoslave, respectiv a operei lui Andrić a fost impulsionată şi de existenţa mediatoare a minorităţii sârbe din Banatul românesc.

d. Traducerile în limba română se datorează, în mare parte, unor vorbitori nativi, ceea ce explică gradul înalt de adecvare expresivă şi caracterul selectiv şi valoric foarte pronunţat.

e. Statistic vorbind, opera lui I. Andrić se regăseşte în patrimoniul naţional al traducerilor în limba română cu trei romane, un volum de eseuri, douăzeci şi cinci de povestiri în volume şi reviste, două eseuri în reviste prin truda a zece traducători în vreme ce lirica sa nu a fost abordată aproape deloc.

O mare parte a prozei moderne a sud-estului European care se caracterizează prin oscilarea între adevăr şi ficţiune, istorie şi mit, naraţiunea urmând traiectoria unei mişcări de mitizare, urmată de cea opusă, demitizatoare, cum este cazul valorificării legendei în opera lui Ivo Andrić a fost şi va fi inspiratoare pentru cercetările de comparatistică în spaţiul balcanic. Deseori asociat termenului de ,,echilibru instabil", spaţiul balcanic este, în fond, şi rămâne o punte între culturi şi civilizaţii, iar „lecţia" sud-estică a lui Ivo Andrić este un profund apel la solidaritatea umană.

Bibliografie

Traduceri

Andrić, Ivo, *Domnişoara* (fragmente din roman), traducere de Pop Simion, „Secolul XX", nr. 5, 1961, pp. 95-99

Andrić, Ivo, *E un pod pe Drina,* traducere de Gellu Naum şi Ioana G. Seber, prefaţă de Dumitru Micu, Bucureşti, ELU, 1962

Andrić, Ivo, *Surcele* (povestire), traducere de Mirco Jivcovici, „Secolul XX", nr. 7-8, pp. 213-219, 1964

Andrić, Ivo, *Povestea cu elefantul vizirului* (nuvele), traducere de Gellul Naum şi Voislava Stoianovici, prefaţă de Voislava Stoianovici, Bucureşti, ELU, 1966

Andrić, Ivo, *Cronică din Travnik. Viziri şi consuli* (roman), traducere de Virgil Teodorescu şi Dragan Stoianovici, Bucureşti, ELU, 1967

Andrić, Ivo, *În zbor deasupra mării, Vacanţă în sud, Vinul* (povestiri), traducere de Sanda Nenoiu în „Secolul XX", nr.12, 1967, pp. 111-142

Andrić, Ivo, *Podurile* (povestire), traducere şi prezentare Voislava Stoianovici, „România literară", nr. 40, 1971

BDD-A27206 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:49 UTC)

Andrić, Ivo, *Vacanţă în sud* în vol. *Vacanţă în sud. Nuvela sârbă contemporană* (antologie), traducere de Mariana Ştefănescu, Bucureşti, Univers, 1989, pp. 36-44

Andrić, Ivo, *Poveste japoneză,* traducere de Alice Dumitrescu din limba franceză, în „Lettre internationale", nr. 10, ediţia iarnă, Bucureşti, 1994, p. 54

Andrić, Ivo, *Curtea blestemată* (roman), traducere de de Stevan Perinaţ şi Ion Pachia Tatomirescu, Timişoara, Ed. USR, 2005

Andrić, Ivo, *Semne lângă drum (aforisme, însemnări, reflecţii)*, traducere de Dragan Stoianovici, Bucureşti, Curtea Veche, 2010

Andrić, Ivo, *Convorbiri cu Goya,* eseu, traducere de Octavia Nedelcu, în „Lettre internationale", ediţia toamnă, nr. 87, Bucureşti, 2013, pp. 86-90.

Bibliografie critică

Bugarski, Stevan, *Zavičajna književnost Srba iz Rumunije,* Timişoara, Ed. USR, 2007

Dărăbuş, Carmen, *În lumea ex-iugoslavă. Literatura ca studiu cultural,* Cluj-Napoca, Ed. Risoprint, 2014

Muthu, Mircea, *Europa de Sud-Est în memoria culturală românească. Bibliografie,* Bucureşti, Ed. Academiei române, 2011

Nedelcu, Octavia, *Ipostaze (post)moderniste în literaturile sârbă şi croată,* Bucureşti, EU, 2009

Valmarin Luisa, *Studii de literatura modernă română şi comparată,* Bucureşti, Ed. Eminescu, 1987

Literatura sârbă. în *Bibliografia traducerilor din literaturile slave 1945-2011*, coordonator Constantin Geambaşu, Bucureşti, EU, 2011

BDD-A27206 © 2016 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:49 UTC)